

Bakgrunn for vedtak

Uttak av vann fra Tuvnesvatnet

Frøya kommune i Trøndelag

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Tiltakshaver	Vikan Settefisk AS
Referanse	201501399-20
Dato	19. januar 2018
Notatnummer	KI-notat 1/2018
Ansvarlig	Gry Berg
Saksbehandler	Even Buvarp Helsingen

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 09575, Internett: www.nve.no
Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Vestre Rosten 81
7075 TILLER

Region Nord
Kongens gate 14-18
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvn. 1B
Postboks 53
6801 FØRDE

Region Øst
Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

Innhold

Sammendrag	1
Søknad	3
Høring og distriktsbehandling	6
NVEs vurdering	19
Forholdet til annet lovverk	26
Merknader til konsesjonsvilkårene etter vannressursloven	27
Øvrige forhold	31
Vedlegg	32

Sammendrag

Vikan Settefisk AS søker om tillatelse etter vannressursloven § 8 til regulering og uttak av vann fra Tuvnesvatnet for uttak av vann til produksjon av settefisk i Tverrvågen i Frøya kommune. Det er i tillegg søkt om å overføre vann fra Valavatnet til Tuvnesvatnet i perioder med lav vannstand.

Det søkes om et uttak av vann på 50 l/s og en regulering av Tuvnesvatnet mellom kote 7,5 og kote 6,6 (0,9 meter). I perioder med lite vann i Tuvnesvatnet planlegges det å overføre vann fra Valavatnet og over til Tuvnesvatnet. Det er ønskelig å kunne tappe Valavatnet ned fra kote 10 og til kote 9,1 (0,9 meter). Det søkes også om å etablere stengsel mot Kjerkdalsvatnet for å hindre oppgang av anadrom fisk til vassdraget og påfølgende krav til behandling av inntaksvannet. Vikan Settefisk AS driver i dag settefiskproduksjon på området og flere av vassdragsanleggene er allerede etablert. Bakgrunn for søknaden er bl.a. å formalisere dagens praksis i forbindelse med søknad om utvidelse av anlegget etter akvakulturloven.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag frarår å gjøre vedtak på foreliggende kunnskapsgrunnlag og mener søknaden er mangelfullt opplyst. De viser til at det er nødvendig med kunnskap om fiskebestandene og deres leveområder og vandringsveier, samt om vassdraget for øvrig. Fylkesmannen mener Tungvågsvassdraget må ses i sammenheng med omsøkte tiltak og at samlet belastning på bestander av anadrom fisk må vurderes. Det må fastsettes krav til minstevannføring i begge utløpselvene og tiltak knyttet til vandringshinder. **Sør-Trøndelag fylkeskommune** viser til vannforskriften og mål om god økologisk tilstand, som innebærer at regulering av vannstanden ikke må ha negativ effekt på vandringsmønsteret til sjørreten inn og ut av Tuvnesvatnet og Valavatnet. **Bjørn Tuvnes** er imot at det gis konsesjon, og viser bl.a. til historisk vannmangel ved anlegget og manglende privatrettslige avtaler. **Oddbjørn Tverrvåg** har i hovedsak merknader knyttet til forurensning i sjø.

De aller fleste prosjektene vil ha enkelte negative konsekvenser for en eller flere allmenne interesser. For at NVE skal kunne gi konsesjon til vannuttaket må de samlede ulempene ikke være av et slikt omfang at de overskrider fordelene ved uttaket. NVE kan sette krav om avbøtende tiltak som en del av konsesjonsvilkårene for å redusere ulempene til et akseptabelt nivå.

Vikan Settefisk AS ønsker å formalisere dagens praksis med uttak av vann fra Tuvnesvatnet til produksjon av settefisk. Det søkes om regulering av Tuvnesvatnet med 0,9 meter, samt bruk av Valavatnet som nødmagasin. I høringsrunden ble anadrom fisk og dens vandring i vassdraget tatt opp som det viktigste momentet av flere høringsparter. Søknaden har ikke skissert avbøtende tiltak knyttet til fisk i Tuvnesvassdraget, og bedriften ønsker å etablere hinder for å sikre at anadrom fisk ikke kommer opp i vassdraget. Dette med bakgrunn i evt. krav om behandling av inntaksvann og kostnader forbundet med dette ved slik oppgang.

NVE mener det er vanskelig å tilrettelegge for både stabil produksjon av settefisk og kontinuerlig oppgang av anadrom fisk i vassdraget. Dette med bakgrunn i vandringshinder, vassdragets utforming og mengden tilgjengelig vann. Det er ikke ønskelig å tillate etablering av vassdragsanlegg med det formål å hindre fiskens frie vandring. Vi antar at fisk kan ta seg opp i vassdraget via Tungvågvatnet og Kjerkdalsvatnet i forbindelse med økt vannføring på sensommer/høst, og at vassdraget vil kunne ha et potensial for anadrom fisk selv ved et uttak som omsøkt.

Vi legger vekt på at anlegget er etablert og bidrar med arbeidsplasser og produksjon av settefisk i ett oppdrettsintensivt område. Det er ikke ventet at det omsøkte tiltaket vil medføre økt belastning på vassdraget ut over tidligere drift, selv om bedriften planlegger en betydelig utvidelse av produksjonen. Planlagte økning i produksjon skal skje ved bruk av resirkuleringsteknologi og skal ikke medføre økt bruk av vann ut over eksisterende uttak. Økt produksjon på tilsvarende mengde vann vil medføre en bedre ressursutnyttelse av vassdraget.

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at fordelene av det omsøkte tiltaket er større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. NVE gir Vikan Settefisk AS tillatelse etter vannressursloven § 8 til uttak av vann til produksjon av settefisk. Tillatelsen gis på nærmere fastsatte vilkår.

Søknad

NVE har mottatt følgende søknad fra Vikan Settefisk AS, datert 25.6.2015:

«Vikan Settefisk AS søker om konsesjon for sitt eksisterende vannuttak til settefiskanlegget (reg. nr. St/F 0045) i Tverrvågen nord på Frøya i Frøya kommune i Sør-Trøndelag fylke. Det søkes etter vannressurslovens § 8, om tillatelse til:

- *Uttak av vann fra Tuvnesvatnet på 3 m³/min (0,05 m³/s),*
- *Regulering av Tuvnesvatnet mellom HRV 7,0 moh. og LRV 6,1 moh.*
- *Nødpumping fra Valavatnet med regulering mellom HRV 10,0 moh. og LRV 9,1 moh.*
- *Det søkes ikke om slipp av minstevannføring til utløpselven fra Tuvnesvatnet.*

Vikan Settefisk AS har i dag konsesjon på produksjon av 1,5 mill. sjødyktig settefisk av laks, aure og regnbueaure, og innehar de nødvendige privatrettslige avtaler for sitt vannuttak. Vi søker herved om konsesjon etter vassressursloven for formalisering av vårt eksisterende vannuttak og utnyttelse av magasinet i Tuvnesvatnet.

Dagens uttak av ferskvann tilsvarer 0,05 m³/s og utgjør bare 20 % av anleggets samlede nåværende vannbehov og 25 % av vassdragets midlere tilrenning. Uttaket har vært i same størrelsesorden de siste 25 år. Denne søknaden er utarbeidet i samarbeid med Rådgivende Biologer AS, på grunnlag av foreliggende informasjon, og det er utført en enkel vurdering av konsekvenser for ulike tema.

Søknaden har også være forelagt Fylkeskommunens kulturminneavdeling og Fylkesmannens miljøvernavdeling.»

Hoveddata Vikan Settefisk AS

TILSIG		Hovedalternativ
Nedbørfelt	km ²	8,1
Årlig tilsig til inntaket	mill.m ³	6,1
Spesifikk avrenning	l/(s·km ²)	24,1
Middelvannføring	l/s	200
Alminnelig lavvannføring	l/s	56
5-persentil sommer (1/5-30/9)	l/s	31
5-persentil vinter (1/10-30/4)	l/s	86

SETTEFISKANLEGG

Inntak	moh.	7
Avløp	moh.	3
Lengde på berørt elvestrekning	m	360
Brutto fallhøyde	m	4
Planlagt minstevannføring, sommer	l/s	0
Planlagt minstevannføring, vinter	l/s	0
Tilløpsrør 2 stk., diameter	mm	200 og 315
Bruktid	%	100
Maksimal antall smolt	stk.	1 500 000

MAGASIN Tuvnesvatnet (innsjønr 35986) Areal 0,36 km²

Magasinvolym	mill. m ³	0,32
HRV	moh.	7,0
LRV	moh.	6,1

RESERVEMAGASIN Valavatnet (innsjønr 35990) Areal 0,20 km²

Magasinvolym	mill. m ³	0,17
HRV	moh.	10
LRV	moh.	9,1

Om søker

Vikan Settefisk AS ble etablert i 1986 i Barmfjorden på Hitra. I 1996 ble Frøya Settefisk AS som drev anlegget i Tverrvågen kjøpt opp og ble i 2004 fusjonert inn under Vikan Settefisk AS. Bedriften har i dag et anlegg på Hitra med bl.a. klekkeri og et anlegg i Tverrvågen på Frøya.

Vikan Settefisk AS eies 100 % av Vikan Holding AS, som igjen eies av Frode Reppe (75 %) og Britt-Åse Skarsvåg (25 %).

Beskrivelse av tiltaket

Settefiskanlegget har hatt oppdrettskonsesjon siden juli 1986 og er etablert med vanninntak og nedgravd vannvei fra Tuvnesvatnet og ned til anlegget. Bedriften har konsesjon etter akvakulturloven til å produsere 1,5 mill. stk. fisk, og det produseres per i dag regnbueørret og laks på lokaliteten. Anlegget er ikke tidligere vurdert etter vassdragslovgivingen.

Vanninntaket er etablert i Tuvnesvatnet, som tappes ned med inntil 1 meter etter avtale med grunneiere. Det søkes nå om en regulering med inntil 0,9 m av Tuvnesvatnet, samt å benytte

Valavatnet som reservevannkilde med tilsvarende nedtapping. Anlegget driftes i dag som et gjennomstrømningsanlegg med CO²-lufting samt at det benyttes en del UV-behandlet sjøvann.

Vikan Settefisk AS har informert NVE i brev av 1.11.2017 om at de planlegger å utvide produksjonen vesentlig dersom det blir gitt konsesjon etter vannressursloven som omsøkt. Det planlegges å søke om en produksjon på inntil 5 mill. stk. settefisk. Utvidelsen skal skje ved at det bygges et nytt resirkuleringsanlegg (RAS) ved siden av eksisterende anlegg. Produksjon i RAS-anlegg reduserer vannbehovet per kg produsert fisk betydelig i forhold til dagens anlegg, og det er beregnet at eksisterende uttak på 50 l/s vil være tilstrekkelig til å drifte både eksisterende og nytt anlegg. Det er anslått at en tredjedel av vannet vil gå med i nytt RAS-anlegg og to tredjedeler til eksisterende karrekke på 5 stk. 10-meters kar.

Beskrivelse av området

Vikan Settefisk AS ligger i Tverrvågen, nordvest i Frøya kommune i Trøndelag fylke, ved utløpselven fra Tuvnesvatnet. Vanninntaket er plassert i Tuvnesvatnet, som ligger nederst i et 8,1 km² stort nedbørsfelt. Området består i hovedsak av småkupert terreng med mye myr, berg og enkelte små vann. Det forekommer lite bebyggelse og skog, men domineres av et småkupert lynghei-kystlandskap.

Teknisk plan

Reguleringer

Det søkes om å regulere Tuvnesvatnet med 0,9 meter mellom kote 7 moh. og kote 6,1 moh. Etter oppmålinger høsten 2017 er dette korrigert til kote 7,5 moh. og kote 6,6 moh. Dette er en reduksjon fra dagens nedtapping på 1 meter.

I tillegg søkes det om å benytte Valavatnet som ligger vest for Tuvnesvatnet som reservemagasin ved å senke vannstanden med 0,9 meter mellom kote 10 og kote 9,1. Dette vannet er ikke tidligere benyttet som reguleringsmagasin foruten overføring av vann til Tuvnesvatnet i forbindelse med kritisk lav vannstand i Tuvnesvatnet.

Overføringer

Det søkes om å overføre vann fra Valavatnet til Tuvnesvatnet i perioder med lite vann. Det er allerede etablert en anordning for pumping av vann over fra Valavatnet til Tuvnesvatnet gjennom et 200 mm rør som i dag ligger åpent i terreng. Det er ikke oppgitt når denne ledningen ble etablert, men basert på flyfoto antas dette å ha skjedd en gang etter 2011. Bedriften har informert om at nødpumping er benyttet en gang de senere år. Det tidligere uttaket fra Valavatnet var avklart med grunneiere, men er ikke tidligere vurdert etter vannressursloven.

Inntak

Dagens etablerte inntakssystem i Tuvnesvatnet videreføres med en inntaksledning fra flåte hvor inntaksdybden kan reguleres og en inntaksledning plassert i kaldere vann på 18 meters dyp.

Vannvei

Dagens vannledninger fra Tuvnesvatnet og ned til anlegget på 200 mm og 315 mm skal benyttes.

Veier

Det er ikke planlagt etablering av nye veier.

Forholdet til offentlige planer

Kommunale planer

Anleggsområdet er avsatt til industri/lager i en egen regulerings-/bebyggelsesplan for området. Arealene langs vannvei og oppover mot Tuvnesvatnet er avsatt til «annet kombinert formål» i kommuneplanens arealdel. Resterende områder som berøres er avsatt til landbruks-, natur- og friluftsmål (LNF).

Høring og distriktsbehandling

Søknaden er behandlet etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven. Den er kunngjort og lagt ut til offentlig ettersyn. I tillegg har søknaden vært sendt lokale myndigheter og interesseorganisasjoner, samt berørte parter for uttalelse. NVE var på befaring i området den 7.9.2016 sammen med representanter for søker, kommunen, Fylkesmannen og grunneiere. Høringsuttalelsene har vært forelagt søkeren for kommentar.

Høringspartenes egne oppsummeringer er referert der hvor slike foreligger. Andre uttalelser er forkortet av NVE. Fullstendige uttalelser er tilgjengelige via offentlig postjournal og/eller NVEs nettsider.

NVE har mottatt følgende kommentarer til søknaden:

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag ga følgende uttalelse i brev av 13.10.2015:

(...)

«Fylkesmannens vurdering

I flere av kildene til kunnskap om vassdraget påpekes det at Tuvnesvatnet og Tungvågvatnet-Kjerkdalsvatnet henger sammen, og at det er spesielle avrenningsforhold i vassdraget. Tuvnesvassdraget og Kjerkdalsvassdraget (med flere vatn ca. 7 m.o.h.) har trolig vært sammenhengende før det ble foretatt inngrep av ulik art på forskjellige steder og tider, og av forskjellige aktører.

Hvordan avrenningen var før og etter inngrepene i vassdraget må klargjøres før en avgjørelse i saken kan treffes. Uten at dette er redegjort for er det vanskelig og vurdere påvirkningen fra ett enkelt vannuttak. Temaet er omtalt og dokumentert i NINA rapport nr 1977 (2014), side 67-74.

Ut fra supplerende opplysninger til rapporten «Laks og sjørretvassdrag i Sør- Trøndelag», fra Frøya kommune (07.12.1988) framgår det at vassdragene omtalt har vært betydelige sjørretvassdrag (utklipp):

4.Tungvågen. I elva fra Tungvågvatnet til sjøen har det opp gjennom tidene vært en betydelig oppgang av sjørret. Fr i dag er svært lite igjen av dette. Årsakene er i første rekke overfiske grunnet meget gode beskatningsmuligheter i en lang og delvis grunn våg og i senere tid, utbygging av klekkeri til settefiskproduksjon for oppdrettsnæringa ved vassdraget. Dette siste har delvis tatt vann direkte fra bekken noe som har medført en sterk reduksjon av vassføringen . Det har også blitt bygget fysiske hindringer i forbindelse med vassuttaket som har redusert fiskens muligheter for å komme opp. I og med at det dreier seg om ei kort og stri elv med steinbunn foregår det ikke gyting her. Det er grunn til å annta at den fisken som har gått opp Tungvågbekken har gytt i bekken mellom

2

Tungvågvatnet og Kjerkdalsvatnet og i bekken mellom Kjerkdalsvatnet og Tuvnesvatnet. Denne,siste muligheten er nå borte i og med at alt vann som kommer ned i den delen av det tidligere nedslagsfeltet til Tungvågsvassdraget som ligger vest for Kjerkdalsvatnet blir benyttet til settefiskanlegg i Valen og Tverrvågen.

Tilgjengelig informasjon, blant annet offentlig statistikk fra sjølaksefisket, indikerer en historisk sterk, svært tallrik forekomst av sjørret knyttet til de mange små og mellomstore elver, bekker og vann på Frøya (NINA rapport 1077).

Etter det vi kjenner til er det ikke foretatt undersøkelser i Tuvnesvatnet, Valavatnet og Kjerkdalsvatnet som bringer god nok kunnskap om arts- og størrelsessammensetning av fiskebestandene. Dette gjelder både opprinnelige anadrome og katadrome bestander (ål,

ørret/sjøørret, laks) og fremmede organismer (blant andre ørekyte, oppdrettslaks, oppdrettsørret, regnbueørret). Slik kunnskap er nødvendig for å kunne vurdere hvorvidt konsesjon kan gis, og innen hvilke rammer.

Ut fra den kunnskapen vi har tilgang til er det sannsynlig at tiltaket og andre påvirkninger i området har en sumvirkning som er for høy, og kanskje uakseptabel i forhold til forvaltningsmålene for arter, naturtyper og økosystemer (jf. naturmangfoldloven). Samlet belastning av lignende tiltak (vannuttak med tilhørende fysisk inngrep) er også vist å være høy i øyregionen for øvrig (NIVA rapport L-nr. 6405-2012 og NINA rapport nr. 1977-2014).

For å få kunnskap om samlet og separat påvirkning må undersøkelser av relevante arter, fysiske inngrep og eventuelle andre påvirkninger i hele influensområdet gjøres (der hvor dette ikke er foretatt de siste årene). Da dette kan bli omfattende og kan være et «uforholdsmessig» krav til søker alene, så bør kravet omfatte alle vesentlige påvirkere før konsesjon kan meddeles i enkeltsak. Kjerkdalsvatnet er blant annet vannkilde i Frøya kommune. Vannforbruket har trolig økt de siste årene på grunn av vekst i innbyggertall og industri. Fylkesmannen er ikke kjent med om det finnes rammer for dette vannuttaket og om eventuelle reguleringsgrenser er fastsatt. Valavatnet er etter vår vurdering omtalt i for liten grad i søknaden. Opplysninger om dette og planlagt vannbruk og regulering må framlegges. Det er fra en rettighetshaver sendt bekymringsmelding om vannuttaket i Tuvnesvatnet og Valavatnet. Dette videresendes NVE (vedlegg).

I følge NINA rapport nr. 1977 (2014) har Tungvåg-Kjerkdalsvassdraget potensiale til å være et godt anadromt vassdrag med et betydelig potensiale som også naturlig kan ha «overført» fisk til Tuvnesvatnet (oppvandingsmulighetene fra sjøen kan ha vært dårligere her både i naturtilstanden og etter inngrep). Gyteområdene beskrives å ha vært mellom Tungvågvatnet og Kjerkdalsvatnet, mellom Kjerkdalsvatnet og Tuvnesvatnet og i sidevassdrag. Ut fra flyfoto kan det se ut som om disse områdene på grunn av reguleringseffekter og fysiske inngrep (blant annet moloen over Tungvågvatnet (Utførvegen) er utilgjengelige. Hvis dette stemmer må det gjøres tiltak for å sikre mulighet for fiskevandring i hele systemet hele året, eller som et minimum til viktige vandringsstidspunkt. Det kan også være aktuelt å gjøre tiltak for å bedre gytemulighetene. Tiltakene bør defineres og inngå i tiltaksprogrammet for vannområdet. Det er vanskelig å ivareta vandringsmulighet uten krav til minstevannføring. Fylkesmannen mener at en økologisk forsvarlig minstevannføring må fastsettes i en eventuell konsesjon.

Kunnskap om aktuelle vannforekomster som berøres direkte eller indirekte av tiltaket og trolig samlet effekt av flere tiltak finnes i vann-nett (www.vannnett.no). I tabellen under er det gjort en sammenstilling. Vi gjør oppmerksom på at noen av opplysningene her delvis er fra første karakterisering og ikke oppdatert i henhold til nyeste kunnskap (blant annet NINA rapport 1977):

Vannforekomst	Økologisk tilstand	Påvirkninger	h.o.h	Areal km ²
118-35983-L Tuvnesvatnet	God	Fiskevandringshinder Vannuttak	7*	0,36
118-51-R Tuvnesvatnet tilløpsbekker	Antatt moderat (i risiko)	Fiskeoppdrett	7*	
118-52-R Tuvnesvatnet utløpselv	Antatt moderat (i risiko)	Fiskeoppdrett Fysiske inngrep Avrenning	7*	
118-35974-L Kjerkdalsvatnet	Antatt moderat I risiko	Drikkevannforsyning Fiskeoppdrett	7,5?	0,85
118-109097-L Tungvågvatnet nedre del	Antatt dårlig I risiko	Spredt avløp Fiskevandringshinder	7	0,04
118-109097-L Tungvågvatnet øvre del	Antatt dårlig I risiko	Spredt avløp Fiskevandringshinder	7,5?	0,03
118-35990-L Valavatnet	Antatt moderat I risiko	Biologiske Fiskeoppdrett Fiskevandringshinder	10	0,2

* regulert 1 m

De siste undersøkelsene i vassdraget (NINA rapport 1977) viser at det finnes regnbueørret i vassdraget. Fylkesmannen ser alvorlig på tilstedeværelse av denne arten i norsk natur. Det ligger en betydelig fare for at regnbueørret kan bli en konkurrent til stedege arter dersom den først klarer å etablere selvreproduserende bestander og tilpasse seg de naturlige forhold i norske vassdrag (VRL-rapport nr 2, 2011). Denne risikoen øker med et varmere klima. Påvirker bør kartlegge omfanget og gjøre tiltak for å hindre utslipp/spredning. Konsesjon bør ikke meddeles før spørsmålet om videre håndtering av regnbueørret i vassdraget er avklart av ansvarlig myndighet (Fiskeridirektoratet).

Kunnskapsgrunnlaget (naturmangfoldloven § 8) er generelt mangelfullt når det gjelder opprinnelig økologisk tilstand og dagens status i og omkring vassdraget. Spesielt gjelder dette fiskesamfunnene i vatna. Biologiske kunnskap om utløpsbekkene fra Tuvnes- og Tungvågvatnet er imidlertid vurdert å være god nok (jf. NINA rapport 1977).

Det er etter vår vurdering relevant å vurdere samlet belastning av alle inngrep i vassdraget (naturmangfoldloven § 10). Uten en slik helhetsvurdering er det umulig å ta stilling til denne enkeltsaken, da det er fare for at samlet belastning av inngrep og reguleringer i forbindelse med vannuttak blir for høy for blant annet stedege fiskebestander (og andre allmenne interesser).

Søknaden er for dårlig opplyst når det gjelder miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (naturmangfoldloven § 12), - mulige løsninger for å sameksistere på en god måte med naturen i vassdraget. Etter at Mattilsynet frafalt sine krav til å opprettholde vandringshinder som fiskehelsetiltak for settefiskanleggene, må det være et krav at vandringmuligheter for villfisk ikke bare skal opprettholdes men også forbedres, som kompensasjon for blant annet fraføring av vann og reguleringseffekter.

Vannforskriften (kgl. res. 15.12.2006) skal gi rammer for fastsettelse av miljømål som skal sikre en mest mulig helhetlig beskyttelse og bærekraftig bruk av alle vannforekomster. Forskriften skal sikre at det utarbeides og vedtas regionale forvaltningsplaner med tilhørende tiltaksprogrammer med sikte på å oppfylle miljømålene, og sørge for at det fremskaffes nødvendig kunnskapsgrunnlag for dette arbeidet. Miljømålene i de aktuelle vassdragene er

ikke oppfylt. En konsesjon kan etter vår forståelse derfor bare gis hvis miljømålene kan nås innen rammen av konsesjonen.»

Sør-Trøndelag fylkeskommune ga følgende uttalelse i brev datert 25.8.2015:

«Ut i fra de områdene vi har ansvaret for å forvalte har ikke Sør-Trøndelag fylkeskommune merknader til søknaden.»

Bjørn Tuvnes ga følgende uttalelse i brev datert 8.10.2015:

(...)

«1. Jeg er født og oppvokst på Tuvneset, like ved anlegget til Vikan Settefisk og har mitt barndomshjem intakt. Jeg er rettighetshaver ved både Tuvnesvatnet og Valavatnet. Jeg har fulgt nøye med i utviklingen av vannuttak og drift av settefiskanlegget i Tverrvågelva i alle år. Jeg har skrevet mange brev til Frøya kommune og påpekt at det ikke er nok vann i Tuvnesvatnet til å forsyne klekkeriet med vann.

2. I ref. c) opphever Fylkesmannen kommunens vedtak om reguleringsplan for Tverrvågen. Jeg viser til ref. d) brev av 29.07.2009 fra Frøya kommune til Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. Frøya kommune har i sitt brev anført bl.a.: «Konklusjon: Det må konkluderes med at selve Tuvnesvatnet ikke inngår i reguleringsplanen og at reguleringsplanen heller ikke medfører endringer i vannuttaket i forhold til slik det har vært i 23 år. Det er beklagelig at det fra Fylkesmannens side anføres at det er lite trolig at utvidelse av produksjonen kan skje uten økning i vannuttaket fra Tuvnesvatnet.»

Frøya kommune fikk i ettertid sin søknad innvilget av Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. Kommunen har imidlertid etter mitt syn gitt feil opplysninger i ref. d), eller unnlatt å gi fortløpende opplysninger om utviklingen, noe jeg vil utrede nedenfor.

3. Jeg er enig ref. c) med Fylkesmannen i at det ikke er mulig å utvide produksjonen i settefiskanlegget uten å øke vannuttaket. Spesielt når det helt fra starten i 1986 har vært for lite vann. Resirkuleringsanlegg ved klekkeriet synes heller ikke å være etablert, men satt på vent.

Settefiskanlegget har skiftet eiere flere ganger slik at ikke har vært kontinuerlig drift siden starten. Den første eieren var Valen Settefisk i 1986. Deretter fulgte Frøya Settefisk. Salmar har også vært inne i bildet. Vikan Settefisk AS ble etablert i Barmfjorden på Hitra i 1986. I 1999 ble Frøya Settefisk AS, som holdt til i Tverrvågen på Frøya, kjøpt opp. Dette ble fusjonert inn under Vikan Settefisk AS i 2004.

Fiskeridirektoratet opplyser i en e-post av 3. mars 2011 om kontroll av anlegg:

«Fiskeridirektoratet region Trøndelag v/Ruth Kjempenes og Anita Wiborg, var på kontroll på anlegget i 2006. Anlegget var da tomt for fisk og det var på det tidspunktet ikke avklart om og når det skulle settes i gang igjen. Fiskeridirektoratets regelverk omhandler drift av anlegget, og følgelig var en kontroll av et anlegg uten fisk og vann ikke relevant. Vi avsluttet kontrollen på stedet. Det ble ikke laget en kontrollrapport, fordi det ikke hadde vært noe å kontrollere.

Vi la imidlertid merke til at et vilkår i fylkesmannens utslippstillatelse ikke var etterkommet. Dette hadde ikke Fiskeridirektoratet hjemmel til å reagere på. Det måtte fylkesmannen gjøre siden det var brudd på fylkesmannens regelverk. Fiskeridirektoratet orienterte derfor

fylkesmannen om observasjonen i brev av 7.11.2006. Dette viser at anlegget ikke har vært i kontinuerlig drift i siden starten, men har hatt stans flere ganger.

4. Vikan Settefisk har for et par år siden lagt vannledninger fra Valavatnet til Tuvnesvatnet og pumper vann fra Valavatnet til Tuvnesvatnet. Både Tuvnesvatnet og Valavatnet har vært svært nedtappet flere ganger. Jeg har sendt brev til kommunen med fotografier som viser dette. Dette viser at det ikke har vært nok vann til å drive settefiskanlegget, selv om begge de nevnte vannene til sammen blir brukt som vannkilde. Mitt brev til Frøya kommune er datert 15.09.2014 (Tapping av Tuvnesvatnet og Valavatnet 2014. Vedlagt). I brevet har jeg bedt om å få svar ihht. Forvaltningslovens bestemmelser. Jeg sendte puring 19.01.2015, men har til d.d. ikke fått svar.

5. Med naturmangfoldloven har naturen fått «mer rettssikkerhet». Naturmangfoldloven er en sektorovergripende lov, som krever at en sak skal være vurdert etter prinsippene i naturmangfoldloven (§ 8-12) av den som gjør saksbehandlingen, før det kan gjøres vedtak i denne saken. I tillegg til at Vikan Settefisk tapper vann fra Valavatnet, så har Oddvar Espnes laget to vannledninger som kan tappe vann fra Valavatnet. Den ene ledningen går til privat husholdning med fjøs, og den andre til Valen fritidshavn, der hvor det var et klekkeri tidligere. Det er ikke installert måleutstyr for almen observasjon av vannstanden i noen av vannene.

6. Det er opplyst i brevet fra kommunen at det er etablert dynamisk produksjon med vekseldrift med bedriftens anlegg på Hitra. En eventuell transport av settefisk mellom anleggene må skje i henhold til «Forskrift om transport av akvakulturdyr av 1.8.2008.» Denne forskriften er meget omfattende og krevende og gir blant annet påbud om at slik vekseldrift skal journalføres. Det har foreløpig ikke vært mulig å skaffe dokumentasjon på om Vikan Settefisk følger denne forskriften eller ikke.

7. Vikan Settefisk opplyser i brev 04.02.2015 til Frøya kommune om en større ombygging på sitt område ved Tervågaelva for bla. å sette opp et nytt 12 m kar og at ombyggingen vil bli enda mer utvidet senere. Dette kan tyde på at settefiskproduksjonen vil fortsette å øke.

8. Ref. e) side 3 omtaler «nødpumping» fra Valavatnet til Tuvnesvatnet. Dette betyr tre brudd på Vassdragsloven: nedtapping av Valavatnet, overføring av vann fra Valavatnet til Tuvnesvatnet og øking av vannstand i Tuvnesvatnet. Dette tiltaket har allerede pågått lenge uten tillatelse. Det eksisterer ingen avtale om å overføre vann fra Valavatnet til Tuvnesvatnet. Se pkt. 5. Det er bygget hytte og to naust ved Tuvnesvatnet. Det er også bygget hytte og skur ved Valavatnet. Se pkt. 1.5 i ref. e) om nedbørsfeltet. Det er ikke kommet nabovarsel angående disse bygningene.

Det er planlagt et større boligfelt nordaust for Valavatnet. Dette vil kreve økt forbruk av ferskvann til det nye området.

9. Ref. e) side 10, kap. 3 om «Virkning osv.». Det er ikke nevnt noe om fordampning i nedbørsområdet. Dermed kan en vesentlig faktor være utelatt i beregning av tilgang på vann. Det er heller aldri gjort målinger av vannforbruk til klekkeriet. Kontroll av nødpumping vil ikke være påregnelig. Nødpumping vil også kunne øke produksjonen av settefisk, uten at det blir ført kontroll av utenforstående.

10. En mulig og bedre løsning kan være å produsere smolt i tett, lukket anlegg i sjøen. Et eksempel på dette er firmaet Nekton Havbruk AS som har søkt Fiskeridirektoratet om

konsesjon på produksjon i lukket tank. Ref. artikkel i lokalavisen Hitra-Frøya fredag 18. september.

Min innvending er at en sak må fremstilling så sann som mulig og den må fremstilles likt i alle sammenhenger. Den som skal vurdere denne saken kan «ikke binde seg til masten», men bør ha tilfredsstillende kompetanse og være uavhengig uten bindinger til saken. Frøya kommune har etter mitt skjønn gitt flere gale opplysninger og holdt tilbake opplysninger som kan ha vært medvirkende for å tillate drift ved settefiskanlegget.

11. Sammendrag.

Det har vært en kronisk mangel på vann ved anlegget i Tervågelva siden starten i 1986. Dette har blitt forsøkt kompensert ved såkalt nødpumping av vann fra Valavatnet. Tillatelse til dette er ikke innvilget og ikke avtalt skriftlig med grunneiere. Det er ikke laget resirkuleringsanlegg ved klekkeriet. Fordampning av vann i nedbørsfeltet er ikke tatt hensyn til og heller ikke nedbørfattige perioder. Driften ved anlegget har stoppet flere ganger på grunn av vannmangel. All produksjon bør flyttes til lukket anlegg i sjøen.

12. På bakgrunn av ovenstående vil jeg anbefale at NVE:

- a) ikke innvilger konsesjon for å tappe vann fra Tuvnesvatnet til settefiskanlegget og*
- b) iverksetter tiltak for å fjerne vannledningen mellom Tuvnesvatnet og Valavatnet med mindre dette blir gjort av andre ansvarlige.»*

Oddbjørn Tervåg ga følgende uttalelse i brev datert 13.9.2015:

«Siden anlegget ble starta har det vært betydelig forurensning til sjøen utafor. Sjøvannet er til tider så fullt av forurensning, fragmenter av for og fettstoffer at det er umulig å se bunnen på under en halv meter dyp. Båter som ligger i bukta gror til på kort tid og I varme perioder og gitt vindretning er det sjenerende lukt i hele området. Vi har gjentatte ganger påpekt dette og noen tiltak har vel blitt gjort uten nevneverdig bedring. Så når det kommer til videre forandringer i forhold til vannuttak og evt. større nedtapping av Tuvnesvatnet vil det fra vår side ikke bli godtatt uten innsigelser, evt. rettslige tiltak.»

Vikan Settefisk AS ved Rådgivende biologer AS har i brev datert 15.3.2016 kommentert de innkomne høringsuttalelsene:

«Sør-Trøndelag Fylkeskommune

Fylkeskommunen har ikke merknader til søknaden

Oddbjørn Tervåg

Tervåg er nabo til anlegget og påpeker betydelig forurensning i sjøen utenfor, og i perioder også sjenerende lukt.

Dette er imidlertid ikke aktuelle problemstillinger for NVE sin behandling av søknad om vannuttak i vassdraget, der det er gjeldende praksis som er konsesjonssøkt.

Bjørn Tuvnes

Tuvnes er nabo og rettighetshaver, og har levert en omfattende dokumentasjon, med lang historikk der han opp gjennom årene har skrevet mange brev om at vannuttaket er for stort. Dette er dokumentert med bilder. Han har også protestert på reguleringsplanen kommunen har godkjent for selve anleggsområdet, og konkluderer med at det har vært kronisk mangel på vann ved anlegget siden starten i 1986.

Tuvnes synes å ha vært imot hele virksomheten gjennom en årrekke, og kommer ikke med avgjørende eller nye innsigelser mot foreliggende søknad om konsesjon for eksisterende uttak. Tvert imot vil en konsesjon avklare vilkårene til nytte for både allmenheten og grunneierne i området.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag

Fylkesmannen frarår å gjøre vedtak på grunnlag av en mangelfull søknad. Kunnskap om vassdragene, fiskebestandene – deres leveområder og vandringsveier, er nødvendige for å belyse samlet belastning av omsøkte tiltak og andre relevante påvirkninger.

Fylkesmannen mener det er vanskelig å vurdere påvirkningen fra ett enkelt vannuttak uten at man hensyntar det historiske avrenningsmønsteret før inngrepene er klargjort. Det vises til en rapport også om betydelig oppgang av sjøaure til Tungavågvatnet fra 1988, der det påpekes at dette er borte etter etablering av et settefiskanlegg.

Her er det viktig å notere seg at Vikan Settefisk AS sitt anlegg på Frøya ligger i Tverrvågen og ikke i Tungavågen, og at sjøauren fra Tungavågvatnet må vandre både gjennom Tungavågvatnet, Kjerkdalsvatnet og via Svarthavet før den kommer opp til Tuvnesvatnet.

Vassdragene her er komplekse, og NVE sine kart opererer med separate vassdrag fra Tuvnesvatnet og Tungevågsvassdraget, selv om både kart og flyfoto synes å indikere at disse kan henge sammen. Tungavatnet-vassdraget har imidlertid et mye større felt enn Tuvnesvatnet, slik at et eksisterende vannuttak fra Tuvnesvatnet dermed i liten grad kan påvirke sjøaurens oppvandring til Tungavatnet. Kjerkdalsvatnet er dessuten drikkevannskilde for Frøya, slik at det kan være mange forhold som har påvirket sjøauren der vesentlig mer.

Fylkesmannen er videre kritisk til at det ikke er foretatt undersøkelser av fiskebestandene i disse vassdragene, slik at det kan avgjøres hvorvidt det kan gis konsesjon. Det konkluderes med at sumvirkningene sammen med andre tiltak og påvirkninger kan være for høye, og kanskje uakseptable. Samtidig påpeker Fylkesmannen at kravet om omfattende undersøkelser i alle disse nærliggende innsjøer og vassdrag nok er for mye å pålegge søker.

Fylkesmannen viser til Naturmangfoldloven som er kommet til etter at de utførte saksbehandlingen fram til NVE 10. desember 2009 vurderte daværende vannuttak til «ikke konsesjonspliktig». Samtidig var både vannforskriften, vannressursloven og lakse- og innlandsfiskeloven operative, og skal være hensyntatt i denne tidligere beslutningen.

Fylkesmannen avslutter med at miljømålene i de aktuelle vassdragene ikke er oppfylt, og at en konsesjon bare kan gis hvis miljømålene kan nås innen rammen av konsesjonen.

Dette er etter søkers oppfatning riktig tolkning av vanndirektivets rammer. Dersom en vannforekomst er så mye hydromorfologisk endret gjennom regulering til et samfunnsnyttig formål, at økosystemet ikke kan oppnå minst «god økologisk status», kan vannforekomsten

defineres som en sterkt modifisert vannforekomst (SMVF), og da gjelder kravet om «godt økologisk potensiale». I Fylkesmannens liste over økologisk status fra «vann-nett», er Tuvnesvatnet ført opp med «god status», mens utløpselven på grunn av vannuttaket ikke oppnår slik status. Årsakene til at Tungvågvasdraget ikke oppnår «god status» er mange, og skyldes i liten grad fiskeanleggets vannuttak fra Tuvnesvatnet.

Oppsummert

Det er innkommet fire høringsuttalelser, hvorav to naboer synes å være sterkt imot det meste vedrørende fiskeanlegget. En fokuserer på forhold i sjø, som er en annen sak, mens den andre påpeker sentrale forhold knyttet til omfattende historisk vannuttak.

Fylkesmannen har påpekt en rekke forhold knyttet til mangelfull kartlegging i området, men har etter søkers oppfatning blandet sammen ulike andre forhold i et nærliggende vassdrag, der påvirkningen fra settefiskanlegget antas liten. Når det gjelder Fylkesmannens forståelse av vanndirektivet, synes denne å bero på misforståelse vedrørende miljømål i regulerte vassdrag.

Søker anser en formalisering av dagens vannuttak gjennom en NVE konsesjon der spesifikke vilkår vil være spesifisert og avklart, tvert imot vil være avklarende for både allmenheten og grunneierne i området.»

Vikan Settefisk AS har videre ønsket å kommentere enkelte av høringsuttalelsene ytterligere gjennom brev fra Advokatkontoret Stokholm Svendsen AS datert 29.4.2016:

(...)

«I forhold til hovedinnsigelsen fra Bjørn Tuvnes, om at produksjonen ikke vil kunne skje uten at tapping fra Tuvnesvatnet øker og at Tuvnesvatnet har for lite vann, vil følgende kommenteres:

I de beregninger som er lagt til grunn fremgår det tydelig at økt produksjon ikke medfører økt uttak av ferskvann fra Tuvnesvatnet.

Produksjonsøkningen kan gjennomføres ved hjelp av sjøvannsinntak, resirkuleringsanlegg, oksygentilførsel og en dynamisk produksjon ved vekseldrift med bedriftens anlegg på Hitra.

Det må videre kommenteres at det i tillegg også foreligger både fysiske og juridiske skranker for noen økning av vannuttaket fra Tuvnesvatnet.

De juridiske skrankene består i at forholdet er behandlet i privatrettslige avtaler. Både i tidligere avtaler med klager og andre grunneiere og nåværende avtaler med andre grunneiere fremgår det at vannstanden i Tuvnesvatnet ikke skal reduseres med mer enn 1 meter, målt fra normal vannstand.

Videre foreligger det fysiske skranker som hindrer økning av vannuttaket representert ved at eksisterende rørsystem vil fungere som en vannlås dersom uttaket blir større enn 1 meter fra normalvannstanden. Ettersom rørsystemene ikke skal endres vil denne skranken medføre at større uttak vil fysisk være forhindret.

På denne måten må det legges til grunn at vannuttaket ikke vil og ikke kan bli større enn det historisk har vært som er 1 meter målt fra normal vannstand.»

Tilleggsopplysninger

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag og Vikan Settefisk AS har i etterkant av befaring av området oversendt tilleggsopplysninger til saken.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har oversendt merknader i epost av 14.9.2016:

«Vi ønsker å presisere behovet for å vite nåtilstand (i mangel på god kunnskap om før-tilstand).

Opplysninger om fisket/fiskebestandene i Tuvnes- og Valavatnet, slik de var opprinnelig (før vannuttak) bør framgå av bakgrunnsdokumentene for en eventuell konsesjon (jf. opplysninger fra blant annet grunneierrepresentanten på møtet). Han gav blant annet opplysning om at det var en ørretbestand i Tuvnesvatnet og en bekkørretbestand i Storbekken (?) (gytebekken) som var morfologisk forskjellig både i ytre trekk og i kjøttfarge. Tilsvarende opplysninger om Valavatnet bør innhentes. (For øvrig ble flere av vannene beskrevet som gode fiskevann).

Da slike saker i stor grad er en formalisering av pågående vannuttak, og det vanligvis gis en evigvarende konsesjon, mener vi at det er viktig å hente inn kunnskap om nåtilstand i fiskesamfunnet og fysisk og kjemisk tilstand i de vatna som er berørt.

I bekkene i området finnes en del oppdatert kunnskap (jf. NINA rapport), men utløpsbekken bør også undersøkes igjen, da det ble fisket en del regnbueørret. Er det fare for en selvreproduserende bestand av regnbue? Da denne produksjonen nå er opphørt bør de minste årsklassene ikke finnes der nå.

Vi mener det bør gjennomføres en fiskebiologisk undersøkelse i de berørte vatna og den aktuelle bekken (prøvefiske på to tidspunkt etter standard metode) som vilkår for eller i en konsesjon.

Det omtalte utslippet av «rentvann» fra anlegget til sjø er trolig ikke i tråd med utslippstillatelsen – «rentvann» skal etter kravet også føres ut sammen med øvrig avløp.

Det var svært mye vann på befaringsdagen, noe som kan gi et fordreid bilde av «normaltilstanden» i vatn og bekker. Dette må tas i betraktning ved vurdering av akseptable grenser for vannuttaket.

Ellers bør det tas hensyn til landskapsopplevelse og friluftsliv; rør og installasjoner må legges slik at de ikke skjemmer inntrykket av landskapet (som rørene mellom Valavatnet og Tuvnesvatnet gjør p.t.).»

Vikan Settefisk AS har også oversendt kommentarer i brev av 22.9.2016:

«På vegne av Vikan Settefisk AS ønsker en å kommentere følgende i forhold til henstillingen fra Fylkesmannen i Sør-Trøndelag i forhold at det skal settes krav om minstevannføring:

Som det fremgår av søknaden om konsesjon er minstevannføring et tiltak som ofte kan bidra til å redusere de negative konsekvensene av en utbygging og i forhold til vurderingspunktene som fremgår av vannressurslovens § 10 må det anføres at tiltaket ikke vil medføre noen endring av de faktiske situasjonen i bekken ned mot settefiskanlegget. Ved å gi konsesjon uten at det settes krav om minstevannføring vil det medføre at normalsituasjonen i vassdraget gjennom flere 10 år opprettholdes. Det vil antas at både flora og fauna i området er tilpasset denne

normalsituasjonen og det er vanskelig å se at det skal finnes naturverdier som må sikres med en slik type avbøtende tiltak.

Fylkesmannen anfører følgende i sin merknad:

I følge NINA rapport nr. 1977 (2014) har Tungvåg-Kjerkdalsvassdraget potensiale til å være et godt anadromt vassdrag med et betydelig potensiale som også naturlig kan ha «overført» fisk til Tuvnesvatnet (oppvandringsmulighetene fra sjøen kan ha vært dårligere her både i naturtilstanden og etter inngrep). Gyteområdene beskrives å ha vært mellom Tungvågvatnet og Kjerkdalsvatnet, mellom Kjerkdalsvatnet og Tuvnesvatnet og i sidevassdrag. Ut fra flyfoto kan det se ut som om disse områdene på grunn av regulerings effekter og fysiske inngrep (blant annet moloen over Tungvågvatnet (Utfrøyvegen) er utilgjengelige. Hvis dette stemmer må det gjøres tiltak for å sikre mulighet for fiskevandring i hele systemet hele året, eller som et minimum til viktige vandringstidspunkt. Det kan også være aktuelt å gjøre tiltak for å bedre gytemulighetene. Tiltakene bør defineres og inngå i tiltaksprogrammet for vannområdet. Det er vanskelig å ivareta vandringsmulighet uten krav til minstevannføring. Fylkesmannen mener at en økologisk forsvarlig minstevannføring må fastsettes i en eventuell konsesjon.

Som det fremgikk under befaringen er oppgangsmuligheten til vassdraget best fra sjøen via Tungvåg elva og videre til Tungvågvatnet. Herfra kan fisken vandre gjennom hele vassdraget til bl.a. Tuvnesvatnet og Kjerkdalsvatnet. Vandringmulighetene vil sannsynligvis være størst med dagens situasjon opprettholdes. En minstevannføring i Tuvnesbekken vil nok i liten grad endre på dette forhold ettersom det er et naturlig ferdselshinder ovenfor Fylkesveien. Dette hinderet vil normalt være større til vanlig enn under befaringen, da vannstanden var relativt stor.

Dette forhold gjør at en normal minstevannstand i liten grad vil ha noen effekt på fiskevandringssituasjonen i bekken. I tillegg vil det forhold at Tuvnesvatnet også har utløp til Kjerkdalsvatnet medføre at det blir vanskelig å opprettholde en minstevannføring i bekken, ettersom det vil bli konkurranse mellom de to utløpene. Spørsmålet kan da bli hvilket utløpet som skal opprettholdes, et mindre utløp til en bekk med relativt liten vannføring gjennom mange 10 år eller det større utløpet mellom Tuvnesvatnet og Kjerkdalsvatnet.

I et slikt perspektiv kan det kanskje være mest fornuftig at den kjente situasjonen som flora og fauna allerede har tilpasset seg opprettholdes og at det dermed ikke settes krav til minstevannføring.»

Behov for tilleggsundersøkelser

I etterkant av befaringen og som en følge av de innkomne merknader, konkluderte NVE med at det var behov for ytterligere kunnskap om anadrom fisk og vassdraget for øvrig. NVE ba i brev av 14.12.2016 og 23.2.2017 Vikan Settefisk AS om bl.a. å gjennomføre oppmåling av kotehøyder for utløpene, kartlegging av anadromt potensial og hvorvidt det er mulig å kompensere for redusert oppgang via Kjerkdalsvatnet.

Rådgivende Biologer AS gjennomførte en vurdering av vassdraget og informasjonen ble oversendt NVE i form av en revidert søknad oversendt 26.1.2017, rapport med tilleggsopplysninger oversendt 29.3.2017 og et skriv om planlagte produksjonsendringer ved anlegget oversendt 4.4.2017. I forbindelse med tilleggsundersøkelsene søkte Vikan Settefisk AS om muligheten for å stenge av

utløpet mot Kjerkdalsvatnet for å sikre at tilgjengelig vann går til settefiskproduksjon, samt at anadrom fisk ikke kommer seg opp i vassdraget. Som avbøtende tiltak ble det foreslått å etablere et fond for å bedre forholdene for sjørreten i Tungvågvasdraget.

NVE sendte den mottatte informasjonen på en begrenset høringsrunde til partene som tidligere hadde uttalt seg i saken den 28.4.2017. Vi mottok fire høringsuttalelser innen fristen.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag ga følgende uttalelse i brev datert 23.6.2017:

«Tuvnesvatnet og Kjerkdalsvatnet med tilløpsbekker og utløpsbekker er anadrome vassdrag. Selv om kvaliteten i så måte beskrives som mindre god i tilleggsutredningen. Vår vurdering er at denne kvaliteten trolig har vært bedre før vannuttaket startet. Både på grunn av vandringshindre og forhold for ørret i sjøen (høyere belastning fra lakselus nå – noe som gjør at færre blir anadrome og de som gjør det går ut i kortere tidsperioder).

Den anadrome funksjonen må sikres gjennom vilkår i vannbrukskonsesjonen til Vikan settefisk og gjennom å sette tilsvarende vilkår i Kjerkdalsvatnet, som beskrives av Rådgivende Biologer som del av et langt viktigere anadromt vassdrag. Vi forstår at vannbruken fra Kjerkdalsvatnet øker uten at det finnes offentlige konsesjonsgrenser. En bør se på om det er nødvendig å konsesjonsbehandle vannuttaket for å nå miljømålene.

For å nå miljømålene må minstevannføring fastsettes i Tuvnesbekken og utløpsbekken fra Kjerkdalsvatnet. Selv om vassdragene og utløpsbekkene per i dag har flere fysiske påvirkninger/inngrep, så er dette noe som bør optimaliseres med bruk av vannforskrift og sektorregelverk for å bedre forholdene for arter i og omkring ferskvann. For å kompensere for negativ påvirkning må det gis rom for eventuelt å gjennomføre habitattiltak i bekkene for å øke kvalitet og/eller kontinuitet for anadrome og katadrome arter.

Miljømålet for vannforekomsten er minst god økologisk tilstand innen 2021 jf. regional vannforvaltningsplan. Forekomsten er under risiko for at miljømålet ikke nås (jf. Vann-nett). Målet skal blant annet nås gjennom bruk av vannressursloven. Dette innebærer at regulering av vannstanden ikke må ha negativ effekt på vandringsmønsteret til ørret inn og ut av Tuvnesvatnet og Valavatnet, og at vilkår må settes for å ivareta miljømålet.»

Sør-Trøndelag fylkeskommune ga følgende uttalelse i brev datert 16.5.2017:

«I flg. regional plan for vannforvaltning er miljømålet for vannforekomsten som berøres, minst god økologisk tilstand innen 2021. I flg. Vann-nett er forekomsten under risiko for at miljømålet ikke nås.

Målet skal bl.a. ivaretas gjennom bruk av vannressursloven.

Dette innebærer at regulering av vannstanden ikke må ha negativ effekt på vandringsmønsteret til sjørreten inn og ut av Tuvnesvatnet og Valavatnet.»

Oddbjørn Tverrvåg ga følgende uttalelse i brev datert 22.5.2017:

«Jeg viser til bedriftens kommentar (ved advokat) på min uttalelse om forurensing til sjøen utafor anlegget. Den beskrives som "historisk" noe som slett ikke er tilfelle. Forurensinga er like ille den dag i dag. Sjøbunn og tang er sterkt misfarga og vannet til tider dekket av en fetthinne som legger seg på alt. Så tilstanden er langt fra "historisk", men svært dagsaktuell.»

Bjørn Tuvnes har oversendt en uttalelse i brev datert 30.5.2017. Brevet er for langt til å sitere i sin helhet og tar opp mye av de samme forholdene som brev av 8.10.2015. På grunnlag av dette tas kun oppsummering og konklusjonen med her:

(...)

«14. Sammen drag.

Det har vært en kronisk mangel på vann ved anlegget i Tverrvågelva siden starten. Dette har blitt forsøkt kompensert ved såkalt nødpumping av vann fra Valavatnet til Tuvnesvatnet. Tillatelse til nødpumping er ikke innvilget og ikke avtalt skriftlig med grunneiere. Vikan Settefisk AS kan ha hatt økonomiske fordeler ved å tappe vann fra Valavatnet. Fordampning av vann er ikke tatt hensyn til og heller ikke nedbørfattige perioder. Driften ved anlegget har stoppet flere ganger på grunn av vannmangel. Uttak av prosessvann og utslipp av fiskeavføring medfører betydelige miljømessige konsekvenser som kan være lovstridige. Konsesjon er søkt for produksjon ett sted, men produksjon foregår to steder.

15. På bakgrunn av ovenstående vil jeg anbefale at NVE:

ikke innvilger konsesjon for å tappe vann fra Tuvnesvatnet til settefiskanlegget.»

Tilleggsopplysninger

Den 1.11.2017 foretok Vikan Settefisk AS en oppmåling av høyder på utløpene i Tuvnesvatnet. I følge målingene ligger terskel på utløpet til Tverrvågelva på kote 7,54 moh. og terskel ved utløpet til Kjerkdalsvatnet ligger på kote 7,51 moh. Vannstanden på oppmålingstidspunktet var høy og ble målt til ca. 8 moh. Vikan Settefisk AS har bedt om at reguleringshøyder i søknaden oppdateres til HRV 7,5 moh. og LRV 6,6 moh.

NVEs vurdering

Hydrologiske virkninger av utbyggingen

Vikan Settefisk AS utnytter et nedbørfelt på 8,1 km² ved inntaket og middelvannføringen er beregnet til 200 l/s. Effektiv innsjøprosent er på 24,8 %. Avrenningen varierer noe fra år til år med dominerende vår- og høstflom. Laveste vannføring opptrer gjerne om sommeren. 5-persentil sommer- og vintervannføring er beregnet til henholdsvis 31 og 86 l/s, og alminnelig lavvannføring er beregnet til 56 l/s.

Maksimalt vannuttak er omsøkt til 50 l/s. Det er ikke foreslått slipp av minstevannføring.

Tuvnesvatnet utgjør ifølge søknaden et magasin på 0,32 mill. m³ med en regulering på 0,9 meter og nødmagasinet Valavatnet utgjør et magasin på 0,17 mill. m³ også med en regulering på 0,9 meter. Den planlagte reguleringen av Tuvnesvatnet vil gi et teoretisk uttak på 50 l/s i 74 dager og inkludert Valavatnet vil magasinvolumet være tilstrekkelig til 113 dager, uten tilsig. Bedriften kan i tillegg iverksette vannbesparende tiltak for å redusere vannbehovet ytterligere i perioder med lite tilsig. I følge planene vil omsøkte uttak og regulering være tilsvarende dagens praksis og tilstrekkelig for planlagt drift selv i særlig tørre år.

Maksimal slukeevne på 50 l/s tilsvarer ca. 25 % av middelvannføringen, og det er planlagt å holde uttaket opp imot dette gjennom store deler av året. Dette medfører at det fortsatt vil være perioder med vannføring i begge utløpselvene, med en restvannføring på ca. 150 l/s. Trolig vil mye av dette komme i forbindelse med flom i vassdraget, men søker har beregnet at det vil være overløp til de to utløpsbekkene i 327 dager i et middels vått år og 224 dager i et tørt år.

I perioder med høy vannføring vil det være kontakt mellom Tuvnesvatnet og Kjerkdalsvatnet via elv helt øst i Tuvnesvatnet. På befaringsdagen rant vannet fra Tuvnesvatnet og over til Kjerkdalsvatnet, men det ble hevdet at i svært sjeldne tilfeller så kan vannet også renne motsatt vei. NVE legger til grunn at det ved normale forhold renner vann fra Tuvnesvatnet og over i Kjerkdalsvatnet. Tapping av vann til settefiskproduksjon, vil kunne føre til redusert vannstand slik at det ikke lenger er kontakt mellom vannene. Kjerkdalsvatnet er drikkevannskilden til Frøya kommune og tappes ned i forbindelse med produksjon av drikkevann.

Søker har høsten 2017 målt opp høyder for begge utløpene fra Tuvnesvatnet. I følge målingene ligger terskel på utløpet til Tverrvågelva på 7,54 moh., mens terskel ved utløpet til Kjerkdalsvatnet ligger på 7,51 moh. Dette tyder på at det kan være perioder hvor det går vann over til Kjerkdalsvatnet, men ikke renner vann i Tverrvågelva. Rådgivende Biologer AS antar at det er noe mer vannsig i grunnen ned mot Tverrvågelva slik at utløpene går tørr nokså samtidig.

NVE har kontrollert det hydrologiske grunnlaget i søknaden. Søker har i sine beregninger benyttet målestasjon 119.4 Rovatn (Hemne kommune) som sammenligningsstasjon. NVE vurderte at Rovatn ikke var en egnet sammenligningsstasjon på grunnlag av at den er betydelig større og ligger i områder med vesentlig mer snøsmelting enn det som er tilfellet i de lavereliggende områdene på Frøya. NVE ba derfor Vikan Settefisk AS om en vurdering av hydrologien i søknaden ved bruk av målestasjonen 117.4 Valen i Lakselvvassdraget på Hitra.

Basert på de nye beregningene er det trolig noe lengre perioder på sommeren med lavere fyllingsgrad, uten at NVE har kvantifisert dette nærmere. Vi har ikke fått vesentlige avvik i forhold til søkers beregninger i forhold til det grunnlaget som er benyttet basert på ny målestasjon. Alle beregninger på basis av andre målte vassdrag vil ved skalering til det aktuelle vassdraget være beheftet med feilkilder.

Dersom spesifikt normalavløp er beregnet med bakgrunn i NVEs avrenningskart, vil vi påpeke at disse har en usikkerhet på +/- 20 % og at usikkerheten øker for små nedbørfelt.

Overføring

Det er etablert en overføringsledning fra Valavatnet til Tuvnesvatnet som i dag ligger åpent i terrenget. Ledningen ble etablert som en nødløsning for å sikre vann til settefiskanlegget i perioder med lite tilgjengelig vann igjen i Tuvnesvatnet, og er ifølge søker kun benyttet til dette formålet en gang tidligere. Det søkes om en nedtapping av Valavatnet med inntil 0,9 m. Magasinvolumet i Valavatnet utgjør litt over 50 % av magasinvolumet i Tuvnesvatnet. Kapasiteten på ledningen er ikke oppgitt.

Naturmangfold

Det er ikke gjennomført kartlegging av biologisk mangfold i forbindelse med søknaden. NVE er ikke kjent med at det er gjennomført slike undersøkelser tidligere, med unntak av NINAs kartlegging av anadrom fisk i vassdraget i 2013 (NINA Rapport 1077). Rådgivende Biologer AS har gjennomført en vurdering av det anadrome potensialet i vassdraget i 2017.

Terrestrisk miljø

I følge Naturbase er det ikke registrert utvalgte eller sårbare naturtyper i området rundt anlegget, Tuvnesvatnet eller Valavatnet.

Akvatisk miljø

I følge Lakseregisteret er ikke Tverrvågbekken registrert som lakseførende på bakgrunn av redusert vannføring som følge av settefiskanlegget og vandringshinder like oppstrøms krysningen av Fv. 716. I nabovassdraget er Tungvågelva registrert med en anadrom strekning på 0,3 km som strekker seg nesten opp til Tungvågvatnet, med et registrert vandringshinder like før Tungvågvatnet. I henhold til informasjonen i offentlige databaser er derfor ingen av vannene i vassdragene registrert som tilgjengelig for anadrom fisk.

I 2013 gjennomførte NINA en kartlegging av vassdrag på Frøya på oppdrag fra Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. Tuvnesvatnet, Tungvågvatnet og tilknyttede vassdrag ble undersøkt ved elfiske i utløpselvene og studier av flyfoto. I rapporten er det tatt utgangspunkt i at alle vannforekomstene i vassdragene må ses på som et nettverk av opprinnelig tilgjengelig areal for anadrom fisk. Det vises også her til at det er gjennomført tiltak i Tungvågelva og Tungvågvatnet for å sikre oppgangsmuligheter for anadrom fisk til Kjerkdalsvatnet og videre opp i vassdraget. Dette bl.a. ved tiltak i elva, samt at det er lagt rør under veien ut til Frøya vannverk som gjør at fisk kan passere fra Tungvågvatnet og over til Kjerkdalsvatnet. NVE fikk også sett de iverksatte tiltakene ved befaringen av området og antar at Tungvågvatnet, Kjerkdalsvatnet og arealene videre oppover i dette vassdraget nå er tilgjengelig for anadrom fisk.

I undersøkelsen av NINA ble det foretatt el-fiske på flere lokaliteter i både Tverrvågbekken og Tungvågelva. I Tverrvågbekken er kulvertkrysningen under Fv. 716 trolig vandringshindrende da rørene er plassert noe høyt, men trolig kan fisk passere ved tilstrekkelig vannføring. Videre så er det et større naturlig vandringshinder like oppstrøms Fv. 716, og det er usikkert hvorvidt fisk kan passere her, selv ved stor vannføring. NVE antar at det er mer sannsynlig at fisk benytter Tungvågelva, Tungvågvatnet og Kjerkdalsvatnet som vandringsvei over til Tuvnesvatnet. Ved høy vannstand i Tuvnesvatnet er det kontakt mellom vannene og fisk kan passere. Når vannstanden i Tuvnesvatnet

eller Kjerkdalsvatnet er senket vil ikke muligheten for oppgang være tilstede og store arealer blir utilgjengelig for fisken.

For å vurdere konsekvensene av evt. redusert oppgang til Tuvnesvatnet ba NVE Vikan Settefisk i brev av 23.2.2017 om å vurdere potensiale for gyting i Tuvnesvassdraget. Rådgivende Biologer har foretatt en vurdering av potensialet i både Tuvnesvassdraget og delvis for Tungvågsvassdraget. Totalt er det beregnet at en oppgang av sjørret til Tuvnesvassdraget fra Kjerkdalsvatnet kan bidra til en produksjon av inntil 700 sjørretsmolt per år. For å oppnå dette er det anslått at inntil 15-20 sjørrethunner må gyte i vassdraget.

I bekken fra Tuvnesvatnet og opp til Valavatnet er det antatt at fisk kan passere på større vannføring, men at et steinete parti i starten kan være vandringshindrende på lavere vannføring. Det er vurdert at bekken har begrensede muligheter for gyting på grunn av grovt og steinete substrat. Innløpsbekken til Valavatnet renner inn i sørvest, men potensialet her er trolig lite grunnet en bratt start og begrenset vannføring. Overføringsledningen ligger i dag i bekken og kan få konsekvenser både for fiskens vandring og vannføringen i bekken.

Oppvandring til Brusbakkvatnet er ifølge utredningen stengt av en liten steindam, som enkelt kan fjernes. I følge flyfoto ser det ut til at denne dammen er etablert en gang mellom 2010 og 2015. NVE er ikke kjent med formålet for denne dammen, men uavhengig av dette følger det av lakse- og innlandsfiskeloven § 25 første ledd at det er forbudt å stenge helt for fiskens frie gang uten konsesjon etter vannressursloven. Det forekommer enkelte små gyte- og oppvekstområder i utløpet fra Brusbakkvatnet, men potensialet for produksjon av sjørret anses som begrenset.

Storelva renner inn i sørenden av Tuvnesvatnet og er den største innløpselva. Her forekommer det flere gyte- og oppvekstområder, med et samlet areal på ca. 200 m². Rådgivende Biologer antar vannføringen kan være begrensende for sjørretgyting da sjørreten ofte er en del større og krever mer vann, men at det er gode rekrutteringsvilkår for innsjørret.

Rådgivende Biologer AS har også vurdert potensialet for gyting nedstrøms det naturlige vandringshinderet i Tverrvågbekken. De vurderer at det er begrensede områder for gyting på strekningen, men at det forekommer enkelte oppvekstområder. Det er ikke vurdert hvor mye vann som evt. må slippes for å sikre gyte- og oppvekstområdene i bekken.

I perioder med stor vannføring i vassdraget vil fisk kunne ta seg opp i Tuvnesvatnet via Tungvågvatnet og Kjerkdalsvatnet. NVE antar at fisk i flomperioder om høsten i hovedsak vil benytte denne muligheten til å ta seg opp i Tuvnesvassdraget. Deler av strekningen mellom Tuvnesvatnet og Kjerkdalsvatnet er også vurdert å ha gode gyte- og oppvekstsvilkår, men når vannstanden i Tuvnesvatnet kommer under kote 7,5 moh. er denne strekningen tørrlagt.

NVE ba også Vikan Settefisk AS om å se om det var mulig å gjennomføre tiltak knyttet til vandringshinder i Tverrvågbekken, for å kompensere for redusert oppgang via Kjerkdalsvatnet. NVE kan ikke se at det er gjennomført en slik vurdering. I stedet er det forslått å stenge for oppgang av anadrom fisk til vassdraget og heller opprette et fond for å bedre legge til rette for oppvandring i Tungvågsvassdraget som har et større potensiale for sjørreten. NVE mener generelt det er uheldig å stenge for fiskens frie vandring, og at det skal en høy grad av nytte for samfunnet for å tillate dette i dag. Spesielt gjelder dette fordi det i dag ikke lenger er nødvendig å stenge for anadrom fisk i forhold til krav fra Mattilsynet.

NVE vurderer det som krevende å både sikre en stabil vanntilgang for Vikan Settefisk og samtidig tilrettelegge for en kontinuerlig oppgang av anadrom fisk til vassdraget. For å sikre oppgang via

Tverrvågbekken må det gjennomføres tiltak mot vandringshinder, og samtidig slippes en ikke ubetydelig mengde vann. Dette vil kunne redusere mengden tilgjengelig vann for settefiskanlegget og føre til økt bruk av reguleringen og nødmagasinet.

For å sikre oppgang via Kjerkdalsvatnet må vannstanden i Tuvnesvatnet og Kjerkdalsvatnet være på normalvannstand, samt at det må slippes minstevannføring eller være overløp til bekken mellom vannene. Det anses som teknisk krevende å få dette til i perioder med lite vann da både Tuvnesvatnet og Kjerkdalsvatnet senkes som følge av fiske- og drikkevannproduksjon.

Det anses som mer hensiktsmessig å holde vannet tilbake i Tuvnesvatnet for å sikre en høyere vannstand enn å pålegge slipp av minstevannføring. Dette vil bidra til mindre senkning av magasinet utover sensommeren/høsten, som igjen vil bidra til at magasinet tidligere fylles opp igjen med overløp til Kjerkdalsvatnet utover høsten som følge av økt nedbør. NVE vurderer at det normalt vil inntreffe flomperioder om høsten som vil sikre vandring av sjørret fra Kjerkdalsvatnet til Tuvnesvatnet. Å etablere en fiskesperre mellom disse vannene vil være til stor skade og ulempe for bestanden av sjørret. NVE mener det er en forutsetning at sjørret skal kunne vandre mellom Kjerkdalsvatnet og Tuvnesvatnet.

NVE anser de overnevnte forhold som tilstrekkelig for å tilrettelegge for oppgang av sjørret i vassdraget. Det er et potensiale for sjørretproduksjon i vassdraget, men det antas ikke at denne er veldig stor. Krav til minstevannføring vil medføre store ulemper for bedriften i form av en betydelige reduksjon i tilgjengelig mengde vann, større svingninger i magasinet og økt bruk av nødmagasinet.

Ål

Det er registrert ål (VU) i Tuvnesvatnet, Valavatnet, Brusbakkvatnet og Melkstadvatnet. NVE antar at ål ikke vil ha problemer med å komme seg opp i Tuvnesvatnet og videre opp i vassdraget både via Tverrvågbekken og via Kjerkdalsvatnet slik tiltaket er omsøkt. Tiltaket skal utnytte ca. 25 % av vannføringen i vassdraget, og det er beregnet lengre perioder med overløp selv i tørre år.

NVE er usikker på om det er gjennomført tiltak for å redusere at ål kommer inn i inntaket til settefiskanlegget. Det vurderes som nødvendig at slik sperre etableres for å redusere ulempene.

Forholdet til naturmangfoldloven

Alle myndighetsinstanser som forvalter natur, eller som fatter beslutninger som har virkninger for naturen, plikter etter naturmangfoldloven § 7 å vurdere planlagte tiltak opp mot naturmangfoldlovens relevante paragrafer. I NVEs vurdering av Vikan Settefisk AS sin søknad etter vannressursloven legger vi til grunn prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 samt forvaltningsmålene i naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Kunnskapen om naturmangfoldet og effekter av eventuelle påvirkninger er basert på den informasjonen som er lagt fram i søknaden, høringsuttalelser og rapport vedrørende anadromt potensial, samt NVEs egne erfaringer. NVE har også gjort egne søk i tilgjengelige databaser som Naturbase og Artskart den 13.11.2017. Etter NVEs vurdering er det innhentet tilstrekkelig informasjon til å kunne fatte vedtak og for å vurdere tiltakets omfang og virkninger på det biologiske mangfoldet. Samlet sett mener NVE at sakens kunnskapsgrunnlag er godt nok utredet, jamfør naturmangfoldloven § 8.

I influensområdet til Vikan Settefisk AS finnes det bl.a. ål og sjørret. En eventuell konsesjon til uttak av vann og regulering av Tuvnesvatnet og Valavatnet vil etter NVEs mening ikke være i konflikt med

forvaltningsmålet for naturtyper og økosystemer gitt i naturmangfoldloven § 4 eller forvaltningsmålet for arter i naturmangfoldloven § 5, gitt at vandringsveien for sjørret og ål blir sikret.

NVE har også sett påvirkningen fra Vikan Settefisk AS i sammenheng med andre påvirkninger på naturtypene, artene og økosystemet. Dette gjelder særlig i sammenheng med Frøya kommunes uttak av drikkevann fra Kjerkdalsvatnet og de ulemper dette medfører for oppgang av anadrom fisk til Tuvnesvassdraget. Den samlede belastning på økosystemet og naturmangfoldet er dermed blitt vurdert, jamfør naturmangfoldloven § 10. Den samlede belastningen anses ikke som så stor at den blir avgjørende for konsesjonsspørsmålet. Etter NVEs vurdering foreligger det tilstrekkelig kunnskap om virkninger tiltaket kan ha på naturmiljøet, og NVE mener at naturmangfoldloven § 9 (føre-var-prinsippet) ikke skal tillegges særlig vekt.

Avbøtende tiltak og utformingen av tiltaket vil spesifiseres nærmere i våre merknader til vilkår dersom det blir gitt konsesjon. Tiltakshaver vil da være den som bærer kostnadene av tiltakene, i tråd med naturmangfoldloven §§ 11-12.

Vannforskriften

Tuvnesvatnet er i Vann-nett vurdert å ha god økologisk tilstand. Det er samtidig vurdert at vannforekomsten er i risiko for ikke å nå miljømålene og det er vist til at nye tiltak er nødvendig for å nå god miljøtilstand. Fiskevandringshinder er vurdert å ha stor påvirkningsgrad, mens vannuttak til fiskeoppdrett er vurdert å ha liten påvirkningsgrad. Valavatnet er vurdert å ha moderat økologisk tilstand, og er satt i risiko for å ikke nå miljømålet. Det er ikke registrert/foreslått tiltak i Vann-nett for noen av vannforekomstene.

Fylkesmannen i Trøndelag og Trøndelag fylkeskommune har i sine høringsuttalelser vist til at reguleringen ikke må ha negativ effekt på vandringsmønsteret til ørret inn og ut av Tuvnesvatnet og Valavatnet, og at det må settes vilkår for å ivareta miljømålet.

NVE mener at det er svært vanskelig å sette vilkår som sikrer en kontinuerlig oppgang av anadrom fisk, samtidig som grunnlaget for settefiskanlegget opprettholdes. Krav om minstevannføring i et eller begge utløpene fra Tuvnesvatnet vil trolig medføre større vannstandsvariasjoner og hyppigere bruk av Valavatnet som vil vanskeliggjøre oppgang av ørret. I tillegg må det gjennomføres vesentlige tiltak knyttet til vandringshinder i Tverrvågbekken, eller pålegges magasinrestriksjoner i både Tuvnesvatnet og Kjerkdalsvatnet for å legge til rette for fiskevandring.

Settefiskanlegget planlegger å utnytte inntil 25 % av vannmengden i vassdraget, og det vil således være lengre perioder med stor vannføring i vassdraget. Potensialet for anadrom fisk i vassdraget er vurdert å være noe begrenset, og NVE ser det som tilstrekkelig at det legges til rette for at fisken kan ta seg opp i vassdraget på stor vannføring.

Landskap

Det er ikke planlagt nye inngrep i vassdraget som følge av omsøkte tiltak. Samtlige vassdragsanlegg er etablert og har vært i drift over lengre tid.

Overføringsledningen som er etablert mellom Valavatnet og Tuvnesvatnet ligger åpent i dagen, og er relativt synlig i landskapet. Ledningen er av begrenset lengde og NVE antar at de visuelle ulempene som følge av dette ikke vil bli store. Det vil trolig også medføre vesentlige inngrep dersom ledningen pålegges nedgravd.

På deler av strekningen ligger ledningen i selve bekken og NVE ser det som uheldig at ledningen i seg selv kan være til hinder for fiskens vandring mellom vannene og for vannføringen. Ledningen må derfor flyttes ut av vassdraget slik at den ikke påvirker vassdraget negativt.

Friluftsliv/brukerinteresser

Området brukes i hovedsak til nærmiljøaktiviteter og som turområde. Vannene i vassdraget ligger innenfor det kartlagte friluftsområdet Engdalen-Stutvassdalen. Området er kategorisert som et uberørt turområde med mange fiskevann, mye hjort og et rikt fugleliv. Fra Fv. 716 og innover mot østenden av Tuvnesvatnet gikk det merket sti inn til Stutvassdalen. Under befaringen ble det opplyst om at denne benyttes regelmessig. Vannene i vassdraget brukes også noe til bading og andre friluftaktiviteter. Det er ikke ventet at omsøkte tiltak vil ha særlig negative konsekvenser på friluftsliv og andre brukerinteresser i området.

Det foregår trolig noe fiske i området og det er i avtalen med grunneierne omtalt muligheten for å holde fiskekonkurranser i Tuvnesvatnet. Det er ikke ventet at omsøkte tiltak vil få negative konsekvenser for fisket i vassdraget. Ved at sjørret kan utnytte vassdraget kan det forekomme enkelte begrensninger i fisket.

Kulturminner

Det foreligger ingen informasjon i Askeladden om vernede kulturminner eller SEFRAK-bygninger innenfor tiltaksområdet. Anlegget med vassdragsanlegg er etablert og det er ikke planlagt nye inngrep i vassdraget som følge av søknaden.

Vanntemperatur, isforhold og lokalklima

Tiltaket kan medføre noe fare for usikker is. Vassdraget er plassert helt ute på kysten, og det vil trolig kun være i spesielle perioder at vannet fryser på. NVE antar at bruken av vannet vinterstid er begrenset.

Flom, ras og skred

Tiltaket vil trolig ikke medføre økt fare for flom, ras eller skred. Det skal ikke gjennomføres endringer i eksisterende vassdragsanlegg.

Samfunnsmessige fordeler

En evt. konsesjon vil formalisere dagens praksis og sikre vanntilgang til settefiskproduksjon samt legge grunnlaget for søknad om økt produksjon etter akvakulturloven. Anlegget bidrar til arbeidsplasser og en vesentlig verdiskapning for regionen. Det er også gunstig at settefisk produseres i tilknytning til områder med matfiskproduksjon for å redusere transportbehovet.

Oppsummering

De aller fleste prosjektene vil ha enkelte negative konsekvenser for en eller flere allmenne interesser. For at NVE skal kunne gi konsesjon vannuttaket må de samlede ulempene ikke være av et slikt omfang at de overskrider fordelene ved uttaket. NVE kan sette krav om avbøtende tiltak som en del av konsesjonsvilkårene for å redusere ulempene til et akseptabelt nivå.

Vikan Settefisk AS ønsker å formalisere dagens praksis med uttak av vann fra Tuvnesvatnet til produksjon av settefisk. Det søkes om regulering av Tuvnesvatnet med 0,9 meter, samt bruk av

Valavatnet som nødmagasin. I høringsrunden ble anadrom fisk og dens vandring i vassdraget tatt opp som det viktigste momentet av flere høringsparter. Søknaden har ikke skissert avbøtende tiltak knyttet til fisk i Tuvnesvassdraget, og bedriften ønsker å etablere hinder for å sikre at anadrom fisk ikke kommer opp i vassdraget. Dette med bakgrunn i evt. krav om behandling av inntaksvann og kostnader forbundet med dette ved slik oppgang.

NVE mener det er vanskelig å tilrettelegge for både stabil produksjon av settefisk og kontinuerlig oppgang av anadrom fisk i vassdraget. Dette med bakgrunn i vandringshinder, vassdragets utforming og mengden tilgjengelig vann. Det er ikke ønskelig å tillate etablering av vassdragsanlegg med det formål å hindre fiskens frie vandring. Vi antar at fisk kan ta seg opp i vassdraget via Tungvågvatnet og Kjerkdalsvatnet i forbindelse med økt vannføring på sensommer/høst, og at vassdraget vil kunne ha et potensial for anadrom fisk selv ved et uttak som omsøkt.

Vi legger vekt på at anlegget er etablert og bidrar med arbeidsplasser og produksjon av settefisk i ett oppdrettsintensivt område. Det er ikke ventet at det omsøkte tiltaket vil medføre økt belastning på vassdraget ut over tidligere drift, selv om bedriften planlegger en betydelig utvidelse av produksjonen. Planlagte økning i produksjon skal skje ved bruk av resirkuleringsteknologi og skal ikke medføre økt bruk av vann ut over eksisterende uttak. Økt produksjon på tilsvarende mengde vann vil medføre en bedre ressursutnyttelse av vannforekomsten.

NVEs konklusjon

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at fordelene av det omsøkte tiltaket er større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. NVE gir Vikan Settefisk AS tillatelse etter vannressursloven § 8 til uttak av vann til produksjon av settefisk. Tillatelsen gis på nærmere fastsatte vilkår.

Forholdet til annet lovverk

Forholdet til plan- og bygningsloven

Forskrift om byggesak (byggsaksforskriften) gir saker som er underlagt konsesjonsbehandling etter vannressursloven fritak for byggesaksbehandling etter plan- og bygningsloven. Dette forutsetter at tiltaket ikke er i strid med kommuneplanens arealdel eller gjeldende reguleringsplaner. Forholdet til plan- og bygningsloven må avklares med kommunen før tiltaket kan iverksettes.

Forholdet til EUs vanndirektiv i sektormyndighetens konsesjonsbehandling

NVE har ved vurderingen av om konsesjon skal gis etter vannressursloven § 8 foretatt en vurdering av kravene i vannforskriften (FOR 2006-12-15 nr. 1446) § 12 vedrørende ny aktivitet eller nye inngrep. NVE har vurdert alle praktisk gjennomførbare tiltak som vil kunne redusere skadene og ulempene ved tiltaket. NVE har satt vilkår i konsesjonen som anses egnet for å avbøte en negativ utvikling i vannforekomsten og standardvilkår som gir vassdragsmyndighetene, herunder Miljødirektoratet/Fylkesmannen etter vilkårenes post 5, anledning til å gi pålegg om tiltak som senere kan bedre forholdene i det berørte vassdraget. NVE har vurdert samfunnsnyttene til å være større enn skadene og ulempene ved tiltaket. Både teknisk gjennomførbarhet og kostnader er vurdert.

Merknader til konsesjonsvilkårene etter vannressursloven

Post 1: Reguleringsgrenser og vannslipp

Følgende data for vannføring og slukeevne er hentet fra konsesjonssøknaden og lagt til grunn for NVEs konsesjon og vurdering av minstevannføring:

Middelvannføring	l/s	200
Alminnelig lavvannføring	l/s	56
5-persentil sommer	l/s	31
5-persentil vinter	l/s	86
Maksimal slukeevne	l/s	50
Maksimal slukeevne i % av middelvannføring	%	25

Vannuttak

Vikan Settefisk AS søker om et maksimalt vannuttak på 50 l/s. Søknaden innebærer en formalisering av dagens eksisterende uttak. Bedriften har informert om at de planlegger å utvide produksjonen ved lokaliteten betydelig dersom konsesjon for omsøkte vannmengde blir gitt. Det informeres samtidig om at den planlagte økningen skal skje ved at det etableres et nytt RAS-anlegg ved siden av eksisterende anlegg, og derfor ikke skal medføre økt vannuttak utover det som tas ut i dag.

Tiltakshaver har ansvar for å tilpasse vannuttaket og produksjonen slik at vannressursen forvaltes innenfor konsesjonens rammer.

Det skal etableres vannmåler i settefiskanlegget og vannuttaket skal loggføres kontinuerlig. Data må kunne legges fram for NVE på forespørsel.

Minstevannføring

Vikan Settefisk AS har i sin søknad ikke foreslått å slippe minstevannføring i Tuvneselva. Bakgrunnen for dette er ifølge bedriften at det søkes om å opprettholde dagens praksis. Det legges videre til grunn at fiskeundersøkelser i 2013 viser at det er godt grunnlag for ørret og ål i elva, samt at uttaket kun utgjør 25 % av middelvannføringen i vassdraget. Det vil således være betydelige perioder med både restvannføring og flomvannføring i utløpselvene.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har vist til at det må sikres en økologisk forsvarlig minstevannføring i en eventuell konsesjon, som sikrer oppgang av anadrom fisk. Dette med grunnlag i at vassdraget tidligere har hatt en betydelig bestand av sjørørret som nå er vesentlig redusert. De har i etterkant presisert at det må settes krav til minstevannføring både i utløpet til Tverrvågbekken og i bekken over mot Kjerkdalsvatnet. Sør-Trøndelag fylkeskommune mener det må tilrettelegges for oppvandring av anadrom fisk for å tilfredsstille kravene i vannforskriften og fastsatte miljømål.

NVE mener det er vanskelig å sikre vanntilgangen til settefiskanlegget og samtidig tilrettelegge for en kontinuerlig oppgang av anadrom fisk i vassdraget. Reguleringen av Tuvnesvatnet fører til at utløpene tidvis går tørre og således stopper all opp- og utvandring fra vassdraget. Pålegg om slipp av minstevannføring i Tverrvågbekken anses som lite hensiktsmessig for å sikre oppgang av anadrom fisk, med mindre det gjøres betydelige tiltak knyttet til vandringshindrene i bekken. Slik vassdraget er

i dag er rør under fylkesveien trolig vandringshindrende ved lav vannføring, samt at naturlig vandringshinder like oppstrøms veien trolig hindrer oppgang selv ved stor vannføring.

Det er ikke gjennomført beregninger på hvor mye vann som må slippes i Tverrvågbekken for å sikre en oppgang av anadrom fisk dersom det gjøres tiltak mot vandringshinder i bekken. Slik bekken er utformet antar NVE at det må slippes en ikke ubetydelig mengde vann for å sikre oppgang og leveområder for fisken. Alminnelig lavvannføring er beregnet til 56 l/s og 5-persentil på sommeren er beregnet til 31 l/s. Ved krav om minstevannføring i en eller begge bekkene ut fra Tuvnesvatnet for å sikre oppgang av fisk, vil dette båndlegge store deler av det tilgjengelige vannet i vassdraget. Det vil også føre til større svingninger i vannstanden og økt bruk av Valavatnet som reservevannkilde.

Det er mer trolig at anadrom fisk kan og har gjennomført oppvandring via Kjerkdalsvatnet til Tuvnesvatnet. NVE ser at det er vanskelig å sette krav til minstevannføring i dette utløpet som vil sikre oppgang av anadrom fisk. Ved nedtapping av magasinet under kote 7,5 moh. vil bekken gå tørr. Samtidig vil det ved lav vannstand i Kjerkdalsvatnet på grunn av uttak til drikkevann være tørrlagt strandsone nedstrøms bekken, som gjør oppvandring vanskelig.

NVE antar at sjørreten vil benytte flomperiodene i vassdraget til oppvandring fra Kjerkdalsvatnet til Tuvnesvatnet. Det er beregnet at i et middels år vil det være 327 dager med overløp fra Tuvnesvatnet, og 224 dager i et tørt år. Tidvis kan magasinene både i Tuvnesvatnet og Kjerkdalsvatnet være noe nedtappet på sensommeren og tidlig på høsten. I motsetning til kraftverk er det ønskelig for settefiskanlegg å holde vannstanden i magasinet stabilt høy for å hele tiden ha en reserve i tilfelle tørre perioder. En kan derfor anta at vannstanden i magasinet i lange perioder i et normalår ligger opp mot normalvannstand, og dette viser også beregningene utført av Rådgivende Biologer.

Sammen med tilleggsopplysningene knyttet til anadrom fisk, mottok NVE også informasjon om at det foregikk arbeider på vannbehandlingsanlegget til Frøya kommune ved Kjerkdalsvatnet. Rådgivende Biologer informerte at kapasiteten til anlegget var planlagt økt. Per i dag tas det ut gjennomsnittlig rundt 50 l/s, med en maksimal kapasitet på 100 l/s. I følge brevet ble kapasiteten økt til noe over 115 l/s. NVE skrev et brev til Frøya kommune og ba om informasjon om de planlagte tiltakene, og hvorvidt uttaket var planlagt økt. Vi informerte også om at en evt. økning trolig vil være konsesjonspliktig på grunn av anadrom fisk i vassdraget og bruk av alminnelig lavvannføring.

Frøya kommune har meldt tilbake at arbeidene som utføres gjøres i forbindelse med høye fargetall på råvannet som tas inn og storbelastning på renseprosessen. Det installeres nå en ny membranring, for å slippe reduksjon i kapasiteten i forbindelse med rensing av filter. Det planlegges også å føre rejektivannet direkte til Tungvågvatnet i stedet for til Kjerkdalsvatnet, for å se om dette kan redusere mengden humus i Kjerkdalsvatnet. Dette skal kun gjennomføres i perioder med høy vannstand for ikke å redusere for fiskens vandring. På grunn av at rejektivannet ikke føres tilbake til Kjerkdalsvatnet, vil uttaket herifra øke med ca. 30 %, som gir et teoretisk råvannsuttak på 117 l/s. I følge kommunen vil uttaket i praksis ikke ligge høyere enn 70 l/s og det planlagte arbeidet er ikke satt i gang for å øke kapasiteten i anlegget.

NVE har ikke tatt stilling til hvorvidt det planlagte tiltaket i Kjerkdalsvatnet vil være konsesjonspliktig etter vannressursloven. Vi vurderer likevel at det vil være vanskelig å sette vilkår i en evt. konsesjon til Frøya kommune for å sikre oppgang fra Kjerkdalsvatnet til Tuvnesvatnet, og at dette derfor ikke får betydning for behandlingen av søknaden fra Vikan Settefisk AS.

Reguleringer

Det søkes om å senke Tuvnesvatnet med 0,9 meter. Reguleringen medfører en senkning av vannstanden fra normalvannstand på kote 7,5 moh. ned til kote 6,6 moh. i Tuvnesvatnet og fra kote 10 moh. til 9,1 moh. i Valavatnet.

Bedriften ønsker å etablere et stengsel/dam i østenden av Tuvnesvatnet for å hindre oppgang av fisk, samt å sørge for at tilgjengelige vannressurser i vassdraget utnyttes til settefiskproduksjon. NVE ser det som svært uheldig at det etableres hinder i vassdraget med det formål å stoppe for fiskens frie vandring. Med bakgrunn i dette er det ikke gitt tillatelse til å etablere slikt stengsel.

Overføring av vann

Det planlegges å overføre vann via eksisterende ledning mellom reservemagasinet Valavatnet og Tuvnesvatnet. I følge søknaden er det ikke oppgitt noen størrelse på det planlagte uttaket fra Valavatnet og det er heller ikke forslått noen grenser for når magasinet skal tas i bruk. Bedriften har informert om at de i de senere år har måttet benytte overføring fra Valavatnet en gang for å ha tilstrekkelig med vann.

NVE mener at det er viktig at bedriften har fokus på vannbesparende tiltak i perioder med lite tilsig. Valavatnet skal utnyttes som et nødmagasin, og således kun benyttes i perioder hvor vannstanden i Tuvnesvatnet er kritisk lav. Overføringen skal ikke benyttes til å fylle opp Tuvnesvatnet, men kun opprettholde vannstanden fram til det kommer nedbør av betydning.

Bedriften må på forespørsel fra NVE kunne dokumentere vannstanden i Tuvnesvatnet før overføringen ble tatt i bruk, hvilke vannbesparende tiltak som ble iverksatt i forkant og i hvilke periode overføringen ble benyttet.

Post 4: Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn m.v.

Detaljerte planer skal forelegges NVEs miljøtilsyn og godkjennes av NVE før arbeidet settes i gang.

Nedenstående tabell søker å oppsummere føringer og krav som ligger til grunn for konsesjonen. Det kan likevel forekomme at det er gitt føringer andre steder i dokumentet som ikke har kommet med i tabellen. NVE presiserer at alle føringer og krav som er nevnt i dokumentet gjelder.

NVE har gitt konsesjon på følgende forutsetninger:

Inntak og vannvei	Eksisterende inntak og vannvei i Tuvnesvatnet og ned til anlegget i Tverrvågen skal benyttes.
Overføringer	Overføringsledningen fra Valavatnet skal legges utenfor vassdraget slik at den ikke får konsekvenser for vannføring eller fiskevandring på hele strekningen. Nøyaktig plassering kan justeres ved detaljplan. Det skal ikke overføres vann ut over 50 l/s.
Største slukeevne	Søknaden oppgir 50 l/s.
Vei	Det skal ikke etableres vei i forbindelse med tiltaket.
Avbøtende tiltak	NVE antar at ål vil kunne vandre opp og ned av vassdraget uavhengig av det omsøkte tiltaket og har således ikke sett behov for ytterligere tiltak knyttet til dette. For å sikre at ål ikke kommer inn i inntaket skal det etableres ålegitter som kan monteres foran inntaket, med lysåpning på maksimalt 0,9 cm
Annet	

Det er angitt i tabellen hvorvidt det kan gjøres justeringer i forbindelse med detaljplanleggingen. Dersom det ikke er oppgitt spesielle føringer kan mindre endringer godkjennes av NVE som del av detaljplangodkjenningen. Dersom det er endringer skal dette gå tydelig frem ved oversendelse av detaljplanene.

Post 5: Naturforvaltning

Vilkår for naturforvaltning tas med i konsesjonen selv om det i dag synes lite aktuelt å pålegge ytterligere avbøtende tiltak. Eventuelle pålegg i medhold av dette vilkåret må være relatert til skader forårsaket av tiltaket og stå i rimelig forhold til tiltakets størrelse og virkninger.

Post 6: Automatisk fredete kulturminner

NVE forutsetter at utbygger tar den nødvendige kontakt med fylkeskommunen for å klarere forholdet til kulturminneloven § 9 før innsending av detaljplan. Vi minner videre om den generelle aktsomhetsplikten med krav om varsling av aktuelle instanser dersom det støtes på kulturminner i byggefasen, jmfør kulturminneloven § 8 (jmfør vilkårenes pkt. 3).

Post 8: Terskler m.v.

Dette vilkåret gir hjemmel til å pålegge konsesjonær å etablere terskler eller gjennomføre andre biotopjusterende tiltak dersom dette skulle vise seg å være nødvendig.

Øvrige forhold

I forbindelse med befaringen av vassdraget kom det fram at bedriften ikke hadde de privatrettslige forholdene på plass i forhold til uttak av vann fra Valavatnet. NVE ba om en redegjørelse vedrørende dette i forbindelse med vårt brev om tilleggsopplysninger. Advokatfirmaet Stockholm Svendsen AS har på vegne av Vikan Settefisk AS oversendt dokumentasjon den 19.7.2017 på at det foreligger privatrettslige avtaler for uttak av vann fra Valavatnet i krisetilfeller.

Vedlegg

